

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

ЗВАНИЧНИ ЛИСТ ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ

ГОД. XIV.

НЕДЕЉА 23. ЈУНА 1896.

БРОЈ 26.

ИЗЛАЗЕ НЕДЕЉНО ЈЕДАН-ПУТ

Ц е н а :

За Србију на годину	6 динара
на пола године	3 "
За стране земље на годину	9 "

ЦЕНА ЈЕ ОГЛАСИМА 6 ПАРА ДИНАРСКИХ ОД ВРСТЕ

ПРЕТПЛАТУ ВАЉА СЛАТИ УПУТНИЦОМ НА ОПШТИНСКИ СУД
А СВЕ КОРЕСПОНДЕНЦИЈЕ НА УРЕДНИКА

РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ. — НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ

ГРАЂАНСТВУ БЕОГРАДСКОМ.

По члану 24. закона о устројству општина и општинских власти истиче крајем овог месеца двогодишњи рок службовања члановима суда и кметовским помоћницима у општини београдској, изабратим Јуна месеца 1894. год.

С тога суд општине београдске, на основу решења одбора општинског од 12. јуна 1896. год., буџета општине београдске за 1896. год. и члана 21. зак. о устројству општина и општинских власти, с погледом и на прописе члана 13. тачке 1. и 7. поменутог закона објављује, да ће се

НА ДАН 30. ЈУНА 1896. ГОДИНЕ

ДРЖАТИ

ОПШТИНСКИ ЗБОР

РАДИ ИЗБОРА

ДВА ЧЛАНА СУДА И ТРИ КМЕТОВСКА ПОМОЋНИКА.

Ко може бити биран за члана суда и кметовског помоћника, прописују чланови 29, 30, 58 и 59. закона о устројству општина и општ. власти.

Сваки гласач на збору може само лично дати свој глас. (чл. 20. зак. општ.)

На општинском збору имају право гласа сви пунолетни чланови општине, који плаћају најмање потпуни грађански данак, који нису под туторством или старатељством, који нису под платом код другог у служби, или којима по прописима члана 16. овог закона право гласања не би било одузето (члан 14. зак. општ.)

Немају право гласа на општинском збору :

1., Они који су осуђени због злочинства, докле своја права не поврате, или кад су лишени грађанске части за време пресудом одређено, као и они који су осуђени због преступа или иступа, које човека бешчасте и јавни морал вређају, док не прође година дана од дана извршене казне ;

2., Који се налазе под кривичним ислеђењем за дела под 1. наведена ;

3., Који су пали под стециште за време док стециште траје, и док се не прогласе за невине ;

4., Који су под полициским надзором ;

5., Који дугују држави порезе више од оног полгођа у коме се збор држи (члан 16. закона).

Официри и војници стајаће војске не учествују у саветовању општинског збора. (Члан 15. закона).

Збор ће се држати у здању општинског суда. Збор за бирање почиње у 8 сати изјутра а бирачи могу долазити на збор до 5 сати по подне, у које ће време престати пуштање бирача на биралиште, али ће се примити глас од свију оних, који на збор до 5 сати буду дошли. Од 12 часова до 2 по подне гласање ће бити прекинуто.

Чим председник збора каже да је збор започет, бирачи ће (њих двадесет најмање,) изабрати из своје средине два лица за чланове бирачког одбора, (тачка 2. члана 21 зак. општ.), а од стране одбора општинског придодати су председнику збора одборници г.г. Никола Бошковић и Владислав М. Ђорђевић.

Извештавајући о овоме грађане београдске, суд их општински позива, да на збор дођу и испуне своју грађанску дужност.

АБр. 4875.

19. Јуна 1896. год.

Београд.

Секретар,

Урош Кузмановић с. р.

Председник београдске општине,

Мијаило М. Богичевић с. р.

ОБЈАВА

Гласачки спискови за избор општинских часника, који ће бити на дан 30. јуна ове године, готови су и изложени у згради општинског суда грађанству на углед.

Ово се јавља грађанству ради знања, а у исто време позива се сваки грађанин, који мисли да има право гласа, да дође у суд општински и увери се: је ли уведен у списак, па ако није, а на то права има, — да се уведе.

Од суда општине београдске 20. јуна 1896. године АБр. 4916.

ОБЈАВА

Управа града Београда у интересу бржег отправљања послова званичних и у интересу лакшег и тачнијег надзора свега онога, што као надзорна власт има да врши, 12. јуна 1896 године № 13974 решила је:

„1. Да Савамаалски квартал прими у свој рејон и онај део од савског моста па до општинске пумпе а тако и ону страну баре Венеције, почињући од жељезничке станице до Савског моста, што је до сад припадало рејону кварта врачарског:

„2. Да квартал Теразијски прими у свој рејон и ону другу половину Ломине и Балканске улице, а тако и ону другу половину Поцерске улице, које су до сад припадале рејону кварта савамаалског; и

„3. Да квартал Варошки прими у свој рејон онај део Космајске улице, који почиње од Церманкиног завода и свршава се до Варош-капије, који је до сад, такође припадао кварту Савамаалском.“

О овоме се извештава грађанство ради знања и управљања.

Од Суда општине београдске 14. јуна 1896. године АБр. 4840.

ОПШТИНСКИ ПОСЛОВИ

Изјава радости. Председник општине београдске добио је на Видов-дан од Срба ђака у Прагу брзојавом оваку изјаву радости приликом бављења Њ. В. Црногорског Књаза у Београду: „Српско друштво „Шумадија“ честита, што сте сретни дочекати у престоници Краљевине Србије славног потомка Његушевог, Николу I Књаза Црне Горе, као гошта Краља Србије Александра I, Потомка врлих Обреновића. У то име кличемо: Живело Српско-Црногорско братство. Председник Главинић“

РАД ОПШТИНСКОГ ОДБОРА

(по стенографским белешкама)

Одбор општине београдске, решавајући о преносу концесије за електрично осветљавање Београда и о понуди за зајам општински, одлучио је: да се дебате о тим предметима, по стенографским белешкама, објаве.

I,

О преносу концесије за електрично осветљавање Београда од српско-француског друштва за осветљење и железнице на безимено друштво:

(Продужење)

САСТАНАК ОДБОРА ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ
држан 29. фебруара 1896. г.

Председавао председник г. Мијаило Богичевић; присуствовали чланови суда г. Мих. П. Живадиновић и Јован Антонијевић, бележко секретар г. Урош Кузмановић; од одборника били: г.г. Иван Козлић, М. Милашиновић, Н. Антонијевић, С. Ђ. Јорговић, Драг. Стаменковић, Др. М. Поповић, Сергије Станковић, Владоје Милошевић, Дим. Довијанић, Сава М. Цевајровић, Коста Петровић, Стеван П. Поповић, М. Штрбић, Н. Спасић, Сава Ковачевић, Миленко Марковић, Мил. Ж. Маринковић, Дамњан Стојковић, Љуб. Марковић, Давид Були, Јарослав Безуха, Влад. М. Борђевић, Ђ. Димитријевић, Дим. Милојевић, Др. Марко Николић, Мих. Павловић, Др. Војисл. М. Суботић.

Почетак у 6 час. по подне.

Председник — Изволте чути, господо, записник прошле седнице (секретар прочита) Примали се записник? (Прима) После овога већано је о неким мање важним предметима, а за тим је рекао:

Председник. — Сад је на реду питање о штатуту безименог друштва за електрично осветљење Београда.

Као што вам је познато, била је једна комисија, која је овај штатут штудирала и са уговором сразвила. Комисија је поднела извештај са својим примедбама

Одбор прими прву и другу примедбу комисијску. Код примедбе на члан 3, штатута узме реч:

Мијаило Павловић. — Г.г. одборници, многи од вас нису можда били у тој седници, кад је ово питање изнесено пред одбор на решавање. Ја сам онда јасно обележио моје гледиште у овоме питању при коме и сад остајем. Испрпан мој говор налази се у стенографским белешкама од тога састанка. Ја ћу покушати да и сад неколико речи кажем. Пре док се не би прегледали рачуни сви до данас, шта је утрошено, те да одбор тачно зна, пре него што би они истински рачун показали од утрошака, ја се никад небих одлучио, да се ма шта с њима уради, нити штатут да се прими на начин, који би могао бити штетан за општину. Ми не знамо шта ради друштво у Паризу или шта ће чинити оно, које ће се образовати у Бриселу, међу тим општина има права да зна шта се ради и да зна шта би требало да да у име нажда друштву кад би осветљење откупљивала, ако то предузеће кошта данас милијун динара, друштво може казати да га кошта четир-пет милијона кад види да га нико не контролише и онда ми га или откупити не можемо, кад се после десет година популација у Београду увећа, или би смо га морали скупо и прескупо платити. Ваљало би тражити од друштва да поднесе рачун шта га предузеће кошта, да се то проконтролише а после да се свакога месеца примају и контролишу извештаји.

Стеван П. Поповић. — Ако суг.г. штудирала ову ствар и ако налазе да може да се домете у уговору ово о контроли, онда ја примам да се тако и учини, а пре тога не.

Коста Петровић. — Господо, ја сам на прошлој седници много говорио о овом питању. За то сад нећу да морим вас и себе, само ћу да напоменем да Министар Привреде тражи примедбе и мишљење суда о томе. Суд то није хтео да узме на себе него изнео ствар одбору и шта сад одбор има да ради? да да примедбе на ове штатуте које је министар послао. То је у своме реду.

ЗЕТСКИ МИТРОПОЛИТ ДАНИЛО I

**И
ОСЛОБОЂЕЊЕ ЦРНЕ ГОРЕ**

(ОДЛОМАК ИЗ СРПСКЕ ИСТОРИЈЕ XVIII ВЕКА)

Мото: „... Не славу писатеља, не удовољство читатеља и даже не му-дрости правоучителној, но толкову истину, која уже сама собою одбавља се напачником удовољства и пользы“... Карамзинь.

ОД
ГРГУРА ЈАКШИЋА

[По препоруци Академијског Савета Вел. Школе наредила општина београдска стотинам динара].

(наставак)

Црногорци тада изгубише 300 друга и међ њима див јунака сердара Јанка Ђуранковића. Од Турака пак пало је безбројно, као *ладина*, те се од тада то место и прозва: *Царев лаз*:

„Ту лацином непреломном на све стране
Турчин паде,
„Ка' дубрава пред сјекиром кад се
настран повали;

„Лаз — Царев је том споменик тако
називат да се знаде,
„Том побједом над Турцима, да се Србин
вјечно хвали!“...

Кад је Ахмет-паша побегао, он се на брзо врати у Цариград и исприча султани, како је својеком прошао. Славољубиви султан да би сакрио своју срамоту, даде погубити Ахмет-пашу, објавивши, да је он једини узрок турској погибији и да он као праведан судија тим хоће да освети своје храбре војнике и да покаже како се и везирима суди, као и простим војницима !,....

Тај страшни пораз који је претрпела турска војска, само још више раздражи султана против Црногораца.

У намери да им се освети, он у септембру 1714. г. посла на Црну Гору знаменитог везира свога *Нуман Пашу Курилића* са 100.000 војника. Не прође много времена а везир паде с војском на Зетско поље. Пошто се с војском ту одморио, пређе реку Морачу и утабори се између Ситнице, Великог брда и Горице. Црногорци видећи толику турску војску

преплаше се и своје уређене трупе повуку назад и утаборе се у селу Крусама. Ту су очекивали напад турски. Али Ђурилић добро знахаше с каквијем се тешкоћама мора ратник борити војујући по црногорским кланцима прибеже — подлој превари. Он отправи поруку у стан црногорски у Друсама, јављајући Црногорцима, да он није дошао да се с њима туче, него да по заповести султановој жели преговарати с њима и утврди сталан мир; за то их позива, да му главари Црногорски дођу на мост од Ситнице, где ће и он доћи са својим одабраним Турцима, па да ту мир утврде, и да се пријатељски дарују.

Ослањајући се на веру везира Ђурилића, Црногорски главари, крену се ка мосту на Ситници, не надајући се никаквој превари. Кад дођу до на крај моста они виде да тамо нема никога; пођу даље, али буду издајнички нападнути од прикривених Турака!... Ту се отвори борба у којој погибе неколико главара а остале савладаше и одведоше к везиру, који нареди, те их све прво затворе, а после на коље набију!... — — — — — Обманувши их

Г. Мијаило Павловић да би сачувао општинске интересе, он напомиње, и доста то у први мах изгледа као да и јесте тако, да они товари и правећи уображене дугове, после истека конвенције могу општини да наговаре толико, да се она ратесиља и тога права што га има на откуп, но господо, уговор, који је општина с тим друштвом закључила не даје права за вршење контроле каква би се хтела. Ја ћу вам прочитати из уговора један такав члан (чита). Дакле општини није то право контроле резервисано уговором. Кад је овај статут нама у комисији одборској на проучење поднесен, г. Мијаило Павловић самном заједно и са осталим члановима тражио је, да би сачувао право општине од изигравања, да уђе у уговор један члан по коме ће друштво бити дужно да подноси рачуне општини а ова и Министар Привреде да имају права да му те рачуне контролишу прегледајући и књиге. Наравно да је то врло нужно, јер би друштво могло после неколико година да прави рачуне какве хоће док овом контролом то би било осујећено. Бојазан дакле, коју је исказао г. Мијаило према уговору не може се избећи него само тиме ако би се општини дало право контроле штатутом како ми за општину тражимо.

Важно је да знате и члан 61 уговора који је закључен са повластичаром. И по новинама и много било је разговора, да је општина дала само право Цикосу да он може ово радити и да се уговор на другога не може преносити. Ја не делим то мишљење и смем отворено да кажем, да сам консултовао најнадлежније наше правнике и они сви налазе да општина не може стати на пут овоме преносу. Општина има да гледа да јој се стечена права не окрње, али нема права спречити пренос уговора. Ја вам ово јављам ради знања да смо ми радили шта смо знали и умели а ви чините како вам је воља.

Мијаило Павловић. — Ја ни најмање не поричем ово што је госп. Коста изнео, да смо ми ово утврдили и црно на бело забележили, али ми оћемо да знамо, шта је до сад било, иде ли се истинитим и поштенним путем; друштво треба да покаже рачуне шта је издало и колико је потрошило. Те рачуне да прегледа комисија и утврди и од сад да их увек с времена на време прегледа и потврђује. Ја мислим у осталом да и по самим законима држава има права контроле

тако, он са свом силом својом навали на Црну Гору. Црногорци их јуначки предусретну и покушају, да им даду отпора; али будући веома незнатни према непријатељу и потрошивши сву џебану — разбегну се једни у горе а други у Приморје... Турска војска тада прекрили велики део Црне Горе и похара и попали многа села и цркве. Цетињски манастир и цркву разоре до земље а сџм владика спасе се једва у једној пештери.⁽¹⁾ Заробивши доста народа, особито жене и деце, — везир са својом ордијом сиђе у бокаљско приморје а одатле у Арбанију....

(1) Кад је везир Турцима спалио Цетињски манастир онда је једна војска турска дошла од Брда, преко Заграде, те на Велестово, које је све изгорела, па за тим прешла на Чезо и ту логор учинила. Становници су бегали, те се крили по планинама!... Тако је учинио и *Вукота Мрваљевић*, који је побјегао у Ставор планину и ту у неку пећину сјестио своју и туђу чељад, али је излазио са својом дружином, те се био с Турцима. Један део турске војске био је учинио логор у село Тошице, које се налази под самом Ставором, те је на њих Вукота највише нападао. Прича се, пошто је Вукота и дружини нестало праха и олова, да су онда вљали с врх ставора камење, које је могло сећи право на турски логор. Кад то Турци видјеше дигосе се да по планинама траже своје непријатеље. Кад је Вукота видео да Турци иду к њему, он се са својом дружином затвори у пећину, па је се из ње 15 дана бранио. Турци видјехи, да не могу проваљати на врата од пећине, прокопају улаз на другој страни. На тај прокоп

а нарочито општина, које се то тиче, има права да се о томе уверава. Што друштво прети да ће ликвидирати то се општине не тиче и оно може чинити шта му је год драго.

Никола Спасић. — Ја мислим господо, да ми не смемо дозволити општину у општини. И кад општина има права да по цени осветљење од друштва откупи, онда друштво мора тачно водити књиге шта га осветљење кошта. Жалосно би било допустити једном страном друштву да може скрајати и подносити рачуне какве оно хоће.

Мијаило Павловић. — Држава има права да контролише друштво не само за то, што је оно састављено из странаца него и онда, кад би оно било из српских грађана, јер је ово једна јавна установа.

Дмитрије Милојевић. — Ако је тако, да то друштво има концесију код нас да може експлоатисати осветљење за 16 година па да после 16 или 25 год ми то узмемо у своје руке и кад ми тражимо ради наше предохране ово што г. Мијаило Павловић напомену, онда је то разумљиво и оправдано. Ми господо треба да знамо у свако доба, шта кошта ово предузеће, како не би било после спора са друштвом кад оно буде после доказивало колико га оно кошта.

Коста Петровић. — Ја као правник и човек који се разбира у законима морам да се ослањам на уговор, и ја мислим, да се друштву не може закратити пренос концесије. Што се тиче полагања рачуна ја знам да оно може бити на основу закона и на основу уговора а тај основ овде не постоји. Нешто треће не постоји. И ја не разумем како се може тражити нешто на шта се основа нема.

Мијаило Павловић. — Ја се не могу да начудим оваковом говору а ево зашто: У уговору стоји јасно да је седиште друштва овди. То је закључила општина с тим друштвом и, господо моја, немојмо да се варамо. Кад друштво мора да има седиште у Београду оно мора и књиге водити и те књиге имају да прегледају наше власти по нашим законима. Ја дакле тражим да друштво овде има седиште у Београду, а тим ће после бити и питање о контролисању његових књига свршено.

Коста Петровић. — Да вам прочитам члан 59. уговора о концесији па ће се видети колико се то коси. Ја не замерам другима који овај уговор не знају али замерам г. Мијаилу Павло-

вићу који га је заједно самном читао, члан 59. гласи (чита). Сад господо можемо ли ми тражити прегледање рачуна свакога месеца или како ви хоћете? Не. Они не морају да нам полагају рачуне сад него после 16 или 25 година. И онда кад хоћеш да откупиш они ти кажу ево ти књига, ево ти оригиналних рачуна, па гледај. Нама то није довољно и ми смо хтели, да овим статутима дамо могућност општини, да она може мимо ових књига и оригиналних рачуна, који могу бити и неистинити, контролисати друштво свакога месеца по свима његовим издатцима. Кад би се то добило општина би била у добитку а не у губитку. На тај начин уштедила би се једна парница општини, из које она не би изашла без икаквих трошкова.

Што се тиче овога питања које је покренуо г. Мијаило односно тога да седиште друштва има бити у Београду изјављујем, да општина према уговору нема права захтевати да друштво буде овде у Београду. У уговору о трамвају који је подношен суду, у чланку другом, било је казано, да је седиште друштва у Београду, али је министар народне привреде одобрио, да не мора бити у Београду него може бити у Паризу, Бриселу и т. д. Општина је уложила протест. Министар није водио рачуна о томе, акционари су се жалили и судови су нашли да је министрово решење законито.

(Наставиће се)

II,

О понуди за зајам општински:

(продужење)

САСТАНАК ОДБОРА ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ
држан 1. Априла 1896. г.

Председавао председник београдске општине г. Мих. М. Богићевић, присуствовали чланови суда: г.г. Мих. П. Живадиновић, и Јов. Антонијевић, бележко секретар г. Урош Кузмановић; од одборника били: г. г. Др. Никола Х. Николић, Дави дБули, Мијаило Штрбић, Коста Петровић, Др.г. Стаменковић, Д. С. Милутовић, М. Милашиновић, Стеван П. Поповић, Др. Воислав М. Суботић, Никола Бошковић, Сава Ковачевић, Љуб. Марковић, Дим. Довијанић, Дим. Гавриловић, Др. Марко Николић, Голуб С. Јувић, С. Ђ. Јорговић, Сава М. Цевапковић, Др. М. Поповић, Мих. Павловић, Борђе Димитријевић, Н. Антоновић, Дим. Милојевић, И. Коалић, Мил. Ж. Маринковић, Мил. Марковић, Ј. Алкалај, Благоје Милошевић, Спасоје Илић, Дамњан Стојковић, Јосиф. С. Јовановић, Свет. Н. Швабић, Влад. М. Борђевић, Михаило Михаиловић, Н. Спасић, Тих. Ј. Марковић,

Почетак у 5½ час. по подне.

Председник — Господо, седница је отворена молим вас да чујете записник последње седнице.

Нуман паша је отишао, али је све, што је после њега остануло, носило свеже трагове недавног турског похода: — све је било у развалинама!... Црногорци тада изађу из својих збјегова и на гаринтима својих кућа почну нове градити. тако се опет јавише њихова села. Али, што је најважније, Цетињски манастир и цркву, која беше са свим порушена нису имали чиме оправити. Природно је, да се тада погледи Црногораца нису имали упутити куд на другу страну до на моћног „православног цара“ за кога су они ратовали и коме је, још пређе њихове пропасти од везира Гуприлића, у новембру 1813 год., био послао владика Данило, *архиђакона Максима* с грамотом — шта да раде Црногорци? — „Ми с непријатељима још до данас немамо вернога мира“ — писао је тој у грамоти владика Данило „такође нам и Млечићи шкоде својим тајним лу-

донесу и западе много сена, како би их димом све загушили. У исто време Турци пошљу главаре загоречке да зову Вукоту да изађе обећавајући му да му неће ништа учинити. Вукота изађе главарима на веру, али Турци веру погазише и везан одведоше на Чезо наши где му одсеку главу а дјecu сву Турци несеку. И данас има тамо: „*Вукотина пекина*“.... (Сета 1885. бр. 28.)

кавством, слажу се с Турцима на нашу штету, не пропуштају купаца ни својих к нама ни наших к њима; трговина је стала и народ живи у оскудици. Премиловити господару, царе непобедни! погледај на наше патње и настави нас, шта да радимо? и како да се спасемо од наших непријатеља?“ —

Посланик црногорски пробавио је у Петрограду до краја 1714 године и на грамоту митрополитову добио је одговор да „кнезови и војводе тамошњих места, који не могу остати у својој отаџбини или који желе да се преселе у државу њег. В-ва, могу доћи у Русију са сведоџбом од митрополита; њима ће се дати земља, угодна за насељавање а новчане помоћи у садашња војна времена немогућно им је дати. Монаси манастира Турцима разорених, такође се могу преселити у Русију и живити у овдашњим манастирима. Знакова царева милости, немогућно је дати сад кад су Турци на миру.... Митрополиту архијерејске одежде, књиге и остали црквени украси дати су, а грамоте митрополиту и народу сад се не могу послати, јер се не зна поуздано где се они сада

(Секретар прочита)

Има ли ко шта да примети на протоколу? (Нема).

Пре него што се прешло на дневни ред, одбор је на захтев одборника г. Љуб. Марковића препоручио суду, да казни деловођу одбора, што није у свему извршио решење одборско о умножавању понуде за зајам и о предавању те понуде свима одбор. на проучавање. Решење о овоме објављено је већ у овим новинама кад је објављен цео записник овог састанка.

Председник — На реду је питање о зајму. Молим вас, да чујете понова понуду, јер има госпде која нису била овде прошле седнице. Напомињем да комисија нема свога извештаја. Извештај комисије то је овај споразум, који се износи као понуђачева понуда. Другог чега нема. Друго напомињем, да сам према мишљењу г. Мише Вујића и Вукашина Петровића тражио обавештење од министарства спољних послова о овој фирми, и добио сам, да је она солидна и сигурна. (Секретар прочита то саопштење)

Љуба Марковић. — Господо, позната је ствар, да је Београд ово први пут загазио у један огроман рад и према томе у једно задужење, које је несразмерно веће од свих досадањих зајмова. Потреба, за који се то задужење мисли да прави, заиста је непобитна. Варош без канализације, без кеја, без антрпота, не може напредовати у културном, трговинском и здравственом погледу. Ваља, дакле, признати, да је зајам потребан. Ми га чинити морамо. Овди нам се зајам нуди од 10,000.000 д. ефективних, који би се у један пут издали и збиља, редак је финансијер, који би давао извесне суме на зајам, па да пристане да их дужнику постепено исплаћује, него хоће да да дужнику целу суму и да дужник враћа зајам под извесним уговореним отплатама, као што је случај и код ове понуде. По закону о општ. трошарини за отплату ануитета за овај зајам, који нам се нуди, имала би да служи наша општин. трошарина, која је и установљена нарочито за то, да се Београд улепша, да сагради канале, кејове и антрпоте. Али, мора се признати и то, да је за општину незгодно, да и најбољи зајам прими у целој суми од један пут.

Кад општина прими тако једну велику суму, она треба и да је припремна са свим претходним радовима, те да би је могла и утрошити

на оно, за шта је и узимала. А то, као што знате, бити не може. С претходним радовима ми још нисмо готови и треба ће нам година дана најмање, па да можемо да почнемо по мало да је употребљујемо. Дотле, једва да би један мајушни део тога зајма могли употребити, који нам се даје. Цео остатак лежао би код нас, и ми би плаћали на њега интерес и отплату као да смо га и употребили. У таквом случају и обичан дужник гледа, да му ни једна пара не лежи без интереса. Штета би, дакле, била, да и овај наш новац до потпуне употребе лежи толико време бесплодан. Па да ли би га ми могли дотле и коме дати, ма и под мањи интерес, него што га ми плаћамо? Тешко. Ми у Србији, као што знате, имамо један једини завод, коме би могли с пуно поверења да предамо свој капитал. Тај је: наша Народна Банка. Али, на жалост, Народна Банка не даје ни паре интереса на капитале, који би њој дали, јер и она не би могла потпуно да их пласира. Знам још и то, да је рађено, да се добивена сума да једном држав. заводу, који би плаћао 5%. Тиме би општина била поможена у плаћању ануитета до употребе целог зајма; али је тај завод ипак одбио понуду с тога, што не може примити на се обвезу, да општини може дати баш онолику суму, колика јој кад треба. Тај је завод Управа фондова. Ви знате на шта је она образована и на коју целу служи. Она не би имала рачуна да стрпа новац у касе и да га држи, а да плаћа на њега интерес, него да га сав одмах окрене. Једнога дана ако би општини била потребна већа сума Управа није сигурна да је да општини као своје повериоцу, јер она даје зајмове на отплате од 23¹/₂ године.

Остало би дакле, да се зајам да држави. Али кад би се држави новац дао, ви знате, да би то било сигурно. Али питање је, да ли би држава, која сада прилично натеже са мањим сумама, могла да врати општини већу суму кад би јој била потребна? И то дакле не иде. О приватним заводима, као што су кредитне банке, и т.д. не може бити говора, јер то су установе код којих може бити фалиментата, на којима би могла општина да изгуби сву, или неки део заложене суме. Све дакле ово говори, да ми изузети зајам не би могли брзо да употребимо, нити до доба употребе згодно пласирамо, па да не плаћамо бар у неколико на суво ануитет. Међу тим, подизање кеја, антрпота, зидање ка-

нала и школа, ствар је која не трпи одлагања.

Да би се могла ова цел постићи, а да се општина не штети, ја сам тога мишљења, да се не увлачимо у овај зајам, без довршења претходних радова, дакле тек онда, кад се све изради, да се послови могу у великом предузети, а дотле, да се помогнемо приходом од трошарине.

Кад нам зајам у већој цифри буде потребан онда да настојимо, да нам финансијска група, ова или друга, да sukcesивно потребан новац.

Јосиф Јовановић као што сви ви, господо, видите и знате, ми смо стварни житељи тако рећи ове општине, у којој ми данас живимо. На првом месту, по што сам штудирао овај пројект о зајму, ја, како сам ја могао да разумем, како сам ја могао да видим, мени се не допада овај зајам или претпоставка ове стварности непојмљива је бар за мене, а то је у овоме. Јер кад ми, грађани београдски дајемо изласку овога зајма у погледу стварности на гаранцију и то остављамо гаранцију какву ми претпостављамо у општини београдској, сумњам да ће когод моћи да претпостави некакву сумњу овој гаранцији, коју ми мислимо да уложимо за јемство наше према овоме зајму. И кад ми стављамо све те услове и оснажавамо их према онима који мисле да уложе свој капитал, тај капитал који ми имамо да распоредимо за наше стварности, тај капитал, који се оставља тако рећи према потреби у нашој општини, ни више ни мање него што нам је потребан, онда ја мислим, да ми дајемо довољно гаранције за њега. Та гаранција законом је предвиђена и као законом предвиђену, ја не могу да сматрам ни мање ни више него да је то осигурано, према законима земаљским, ја могу да мислим као приватни човек, како се односи на тај зајам који се тражи у општини београдској и за општину београдску и кад се то тражи, и кад се даје довољно гаранције ја као приватан тако рећи човек или као грађанин ове општине, могу да мислим, да то није доста целисходно, да се подлегнемо овим свима тако рећи напорима, који се изискују о овоме тако рећи уговору или понуди. Нећу да стављам ништа мање ни више него хоћу да ставим једну целину и да претпоставим целину а то је целину ове тако рећи прве општине у Србији а то је престонице Београдске. Кад општина Београдска претпоставља и даје гаранције стварне за опстанак тога дру-

налазе: има извешћа да су их Турци разагнали и да се сад крију по разним местима⁽¹⁾

И одиста, на крају 1714-те године, постигла је Црну Гору, као што знамо — страшна катастрофа; у Петрограду се, дакле, нису варали. Архијакон Максим још се није био вратио кући с одговором царевим, а у почетку 1715-те године у Русију стиже сам митрополит Данило, који цару лично исприча о несрећи, која уништи Црну Гору и умоли за помоћ Црногорцима. У одговор на своју молбу 9. јулија исте године, владика доби од Петра грамоту свему народу Црногорском, у којој се у кратко излаже судбина народна у току последње четири године⁽²⁾ и јавља народу да је владици дао 5.000 рубаља на помоћ онима, који су пострадали и 150 медаља с ликом царевим, да се раздаду храбријим војницима.⁽³⁾

Али, осем те царске грамате свима Црногорцима Петар обдари Владику Данила и све црногорско духовништво, осо-

битом граматом у исти дан 9. јулија. Она одређује односе духовништва према Русији.

Добивши тако царске дарове, помоћ и грамоту, владика Данило у јунију месецу 1715 г. остави Петроград. Пут за повратак његов водио је кроз Малу Русију и вероватно кроз Пољску и Аустрију. — 9. јулија Гозовкин је писао Хетману: „...Овде је био на двору њег. Цар. В-ва митрополит Данило скендеријски, који је за некакву службу њег. В-ву овде обдарен и испраћен са свима при њему бившим монасима и официрима. У пролазу његовом кроз мало-руске вароши, изволите га примати љубазно, чините му олакшице за пут и најпосле укажите му услуге, ако му затреба помоћ“ (Матерам в. уч. арх. I. 798).....

Године 1816-те владика је стигао у Црну Гору. Чим је приспео, он сазове на Цетињу народну скупштину, прочита царске грамате и подели царске новце.

Тим се актом у главном и свршују односи Црногораца према Русији, у историји јужних Словена и Румуна знатно време владе Петра Великога. Али, слика Петра „усатаго“ (крнатог), остала је за

навек у сећању црногорскога народа и велики цар тај у народном епосу постао је идеал непобедне силе.....

Погранични Турци, чувши да је владика дошао из Русије у Црну Гору, сневеселе се и почну слутити да ће црногорски народ сад, као што су они говорили, од московског краља похваљен и обдарен гледати, да им се за превару Ђуприлићеву освети. Да им се та слутња не би у истини догодила, они намисле да час пре нападну на Црну Гору.... Тако исте године 1716-те, два Ченгића, паше херцеговачке, с бегом Љубовићем скупе доста војске, те с њом ударе на село Грњине у Цуцама. Становници тога села стану викати за помоћ, те им како остали Цуце, тако и све Бјелице, Чевљени и Велестовци дотрче и јуначки се потуку с Турцима. Турци после крвавог боја нагну да беже а Црногорци се пунете за њима и у наступу посјеку многе Турке и заробе обадва Ченгића заједно с Љубовићем и још 70 Турака. Све их живе доведу у Чево. Ту се Црногорци стану договарати, да ове заробљенике даду на откупе, али их *Крстина*, удовица *Мојаша Ђукановића*,

(1) Соловьево. Исторія Русіи и т.д. XVI. 130.—

(2) Кочубинскій. Мы и они. и т.д. стр. 171.—

(3) Види Милутиновића. Ист. Черне Горе. стр. 65.—

штва, то је довољна гаранција што је сад дајемо како према сваком и најмањем ономе жителу који долази у круг ове општине, а то је његова гаранција односно гаранције те трошаринске кауције.

Кад се све то узме у обзир што се претпоставља за гаранцију тога друштва на спрам те оданости општинске, онда ја не могу да кажем да је то остварено тако како би се могло да предухитри за зајам какав се данас тражи у општини београдској.

За тај случај нећу да помињем историју него скоре догађаје према европском конвенту на балканском полуострову. Ми данас, ни више ни мање, не стојимо тако рећи рђаво на конвенту балканскога полуострва тако умаловажени као што се претпоставља. И кад се све то да прими и гаранција и услови задужења, онда ја не налазим разлога да ми учинимо оно што се од уговора тражи а то је то. Предвиђено је све што се тражи према уговору, то је све предвиђено и исказано, али је жалосно то, да се не предвиђа наша стварност на балканском полуострву, како се ми налазимо, да ми морамо да примамо под оваквим условима овај зајам, какви се данас предлажу и с погледом с тога што и ми у осталом сачињавамо један добар део балканског полуострва према много млађима од нас, сматрам за понижење за нас као Србље, као прве Србље који смо почели свега а ми се налазимо у погледу овога питања о зајму далеко од других народа.

То сам имао да кажем.

Димитрије Милојевић Овде је то питање, треба ли нам зајам или не, и о томе треба говорити, а не да се од тога удељујемо. Ако га требамо, онда да о томе и говоримо, а ако га не требамо, за што да трошимо време узалуд. Ја мислим да је нама зајам потребан, за то што имања београдска не вреде 10 или 100.000.000, него милијарде. Наша имања изложена су разноврсној смраду и трулежи од помијара, нужника и ми губимо и животе и здравље с тога, што варош нисмо уредили, те је земља пуна нечистоте у којој се коте разне мизаме, што нам здравље сатиру — и да би то избегли, ја велим, да је зајам потребан и да га треба учинити.

Јосиф Јовановић — Овај је зајам потребан за уређење наше општине. То нико не спори а најмање ја. Али тај зајам како треба да се да

према нашој општини у Србији, а то је према општини садашњој првој на балканском полуострову тако рећи, — то је питање које треба да нас опозове и да нас васпостави на ступањ тога питања како треба зајам да се васпостави. Зајам треба али треба нас да користи као Србе и као почелце на балканском полуострову а не као мање од других. Дакле зајам је потребан али каква је потреба нама према искуству (жагор; смех).

На првоме месту дакле ваља сипитати ствар односно наше оданости на балканском полуострову.

Коста Петровић — Питање, које је пред нама на решењу и о којем ми имамо да донесемо вечерас или сутра своју одлуку, од превелике је важности за становништво града Београда. Господо, као што и сами знате, закон о варошкој трошарини у Београду издат је Јуна мес. 1882. године. Од тога доба сва представништва општинска, све општинске власти трудиле су се, да тај зајам остваре ради извршења оних великих послова, ради којих је трошарина заведена, и ради којих се зајам има учинити. Па при свем њом настојавању још ни до данас зајам није остварен. Ја држим да нема међу нама никога, који не мисли да је извршење тих општинских рефорама, или управ тих великих послова општинских од преке потребе; нема ни једнога који чак по мало и не замера, што се до данас већ није приступило извршењу тих великих општинских радова. Но, господо, при свему томе, мени се по моме скромном мишљењу чини, да ми приликом овога новог зајма, који ми вечерас или сутра имамо да решимо, треба да смо на чисто у томе, да ли се ова понуда о зајму слаже са чланом 3. закона о вар. трошарини у Београду, т. ј. да ли понуда није тежа од погодаба под којима се може зајам добити од Управе Фондова, које је погодбе законодавац као најтеже за закључење овога зајма означио.

Господо, и ја сам сам у неколико рачунао, а питао сам и друге рачуниције и они су ми рекли, да је овај зајам нешто мало јевтинији од зајма, који се може добити од Управе фондова. Но и кад не би тога било, мишљење г. Д-ра Мише Вујића и мишљење г. Вук. Петровића, наших признатих финансијера, дало нам је у томе ослоња, да би могли донети решење о томе зајму и примити га. Господо Вујић и

Вукашин као што се сећате, казали су, да понуда ова одговара законском услову, јер је лакша од законом условљених погодаба.

На прво питање дакле, одговор би био лак, а на име: да понуда није тежа од услова за зајмове код Управе фондова.

Друго је питање, да ли је зајам повољан?

Господа Вујић и Вукашин казали су, да ови услови, који нам се нуде, нису тешки; и да се не надају да ће општина моћи, да нађе повољнији зајам. Али, господо, ми се сви сећамо, а нарочито они одборници, који су били у августу 1895. год. да смо ми тада имали понуду једне Енглеске куће са 10.000.000 динара с курсом са 92% са интересом 5% и 1/2% амортизације. Између те и садање понуде разлика је 1 у 5% т.ј. ова је садања понуда скупља од поменути раније понуде са 5 и нешто више на сто. А кад је то тако, и кад је између раније и садање понуде у времену разлика само у неколико месеци, — онда вас питам, господо, да ли можемо садању понуду примити, кад нам се њоме нуди мање него пре. Имајте на уму, господо, да општина даје јаку гаранцију, даје приход трошарине; даље имајте на уму да 10.000.000 дин. не ће нам бити довољна сума за извршење свих тих великих послова тим пре, што нам од те суме одмах треба 2.000.000 дин. да вратимо Народ. Банци. И кад нам понуђачи сада дају 86 66%, колико ли ће нам дати, кад нови зајам, на исту гаранцију, будемо тражили? Говори се да је Букурешка општина закључила зајам са 84 1/2%, али се не каже, да ли је то први зајам општински, и какве она гаранције за њ даје, и после, да ли ми смемо, сад после пет месеци, да примимо зајам са 5% скупљи?

Осим тога, у уговору који нам се предлаже и који ће бити основица сталном уговору, стоји један услов по коме изгледа, да општина те паре неће ни да прими, него да ће новац бити дат у Банку чији ће чланови решавати, да ли се он изузима на потребе законом предвиђене, па тек га онда издавати, а то би по моме мишљењу, било понижење за општину. Законом о трошарини овлашћена је Краљ. Влада да може за рачун општине да закључи зајам и она је у члану 5. закона о трошарини утврдила, да се варошка трошарина не може употребити, ни на какву другу потребу него на ону, коју закон предвиђа. Према овом чистом и јасном законском наређењу овај услов изгледа ми као нека

кнеза чевскога, укори речима: „...Што држите те Турке те их не сијечете? — Знате како ви ономили хџасте откупити вашу браћу у клетога везира Ђуприлића, па вам их не даде на откупе већ их све повјеша и ако он вашу браћу није био заробио. као што сте ви те Турке, на јунаштво, него их је на пријевару домаћно!..⁽¹⁾ Спомените се кукавни црногорских удовица, како им је без мужева кућити кућу! Да ли вам није срамота пуштати Турке на откупе?“

Чувши такав укор од једне женске главе Црногорци презреше благо, па на истом месту одмах посекоше и Ченгиће и Љубовића и све остале заробљене Турке, те тако бар у неколико освете ону своју браћу, коју је безверник Ђуприлић на превару погубио.....⁽²⁾⁽³⁾

⁽¹⁾ Милаковића, Историје Црне Горе. II. 104.—

⁽²⁾ „Грлица“, за 1836 год. стр. 50—51. —

⁽³⁾ После пуних 10 година, 1727-ме ударао је на Црну Гору *Беким-паша Челик* са жељом да освети своје рођаке који су у Чеву погинули. Он је приличну војску био сакупио у Херцеговини и ударио на Мјанине, али су га Црногорци ту страшно разбили „те се грдан вратио дома“!... — — — Овога је покушао да освети г. 1732 *Топал-осман паша*, руменијски беглербег. Он је тада ударио на

IV⁽¹⁾

Ослободивши звоју земљу од Турака као најгорих непријатеља, владика је Данило желио, да у исто доба добије и од Млетачке уважење својих права у Приморју. Та је ствар била већ врло тегобна, јер се владичина црквена јурисдикција простирала на област, која је политички са свим била истргнута испод његовога утецаја и у којој су Млечи почели били тако да раде, како би са свим искоренили православење.

Ми немамо ни једнога документа из кога би било могућно видети, какав су карактер имали односи црногорских владика с млетачком републиком до владике Данила; али, из његовога времена имамо три грамоте млетачке на пергаменту од 1717-те и 1718-те године, из којих се може у неколико видети, како су Млечићи гле-

дали на Црну Гору и шта је она од њих добила.

Те су грамоте у изводу наштампане у Милаковићевој „Историји Црне Горе“; али, из тих одломака не види се ништа више, осем то, да се владика обраћао млетачкој републици у једно и исто време с молбом за помоћ и с предлогом за заједнички рад против општега непријатеља Турака, тражећи за то себи и својем народу васпостављање извесног права, која су му делом одузели Турци а делом Млечићи. Судећи по тим одломцима, то је био договор, којим се закључује савез између Млетачке и Црне Горе и то савез за одбрану и напад против Турака.

У одговор на то, ево шта је добио владика од Млетачке: 1)., допуштење, да се може вршити богослужене по православној обредима у цркви св. Луке у Котору, али, ипак с ограничењима, која нађе за потребно тамошњи намесник (provedatore); 2)., ослобођење црногорских производа од царине, на трговима, који су под Млечима; 3)., обећана је плата црногорским главарима, чија је дужност да увек буду готови за одбрану земље од непријатеља

Пипере, који с помоћу Куча одржаше над њим сјачну победу. Владика Василије прича да је у време тога боја Бог показао чудо, т.ј. хришћанска је војска угледала пред собом на белом коњу Св. Бурђа, од кога се турска војска преплашила и утекла!....

⁽¹⁾ Ова је глава израђена поглавито по речима Ровинскога и Кочубинскога, и једнога зборника докумената, које је ове године издао св. Синод руски.

сумња и излишна и неоправдана контрола над општином. По себи се разуме да се зајам, не сме употребити на друго, него на што је намењен. Ево, баш и да вам прочитам, како гласи тај члан 5-ти (чита.)

Сад долази треће такође важно питање, које треба имати на уму, а на име: да ли у опште треба зајам пре закључити, док не буду готови бар претходни радови, а то су планови за канализацију, кејове и т.д. Г. Марковић врло је лепо објаснио ту ствар и ја само имам да додам његовоме говору још ово: Ви се сећате, ми смо пре неколико месеца закључили уговор са Линдлејем и Чокејом. Тај смо уговор послали Министру Грађевина и Министру Унутр. дела, и ко зна, да неће проћи још месец два дана, док се уговор врати од министара. По томе уговору ови стручњаци које смо ми изабрали, имају да израде те планове, управ да израде основицу за радове, за које се зајам тражи. Ја сам се уверио, да за те послове, радове и планове без којих не можемо да знамо, колико нам зајма треба, да ће нам за те послове требати најмање 4—5 месеци. Дакле, узмите господо само суму од 7,000,000 и на тих 7 милијона плаћање по 5% интереса па ћете видети да то износи око 350.000 дин. годишње. Онај остатак 3,000,000 динара употребити би се на исплату дуга Народној Банци и Задрузи за међусобно помагање и штедњу; па с тога ту суму и не узимам у рачун. Просто и јасно ако ми, господо, вечерас будемо решили да узмемо понуђени зајам, ми би имали да на суво издамо и платимо толики интерес. Сем тога треба да знате, кад буду планови готови, не може се апсолутно више употребити од 2 или 3 милиона, као што је лепо г. Љуба напоменуо, и онда ћемо ми плаћати интерес и на суму, која нам не треба. Најбоље је дакле, по предлогу г. Љубином да се израде планови и онда нека се потражи зајмодавац, а ја држим да ће се такав и наћи, који ће општини sukcesивно зајам дати, т. ј. који ће пристати да му општина плаћа интерес само на примљене суме, а не и на оне које има у низу година да прими.

По свему овоме ја налазим, да прочитана понуда није за општину повољна, и да је не треба примити. (Чује се: тако је!)

Мијаило Павловић. — Ја ћу покушати у неколико речи да дам одговора г. Петровићу, на оно што он вели, кад закључимо овај зајам и

ако га закључимо, по моме скромном мишљењу, треба га закључити, јер овај се зајам не прави кад човек хоће, него кад људи нуде новац. Верујем, да је нешто мало скупљи интерес него што би требало, али осврћући се на много што шта око нас, ми ћемо видети да је врло тешко наћи повољнији зајам у данашњим приликама у опште. У њиховим је рукама новац, а ми смо ти који га требамо и, сад је питање; да ли је заиста скуп интерес, као што ја велим да јесте скуп, него што би требало еспрам гаранција које се дају. Али, да узмемо у обзир и то, нас на лондонској пијаци не познаје нико. Ово је први зајам, који би се учинио, да се наше хартије, макар и општинеке изнесу на њихову пијаци, кад није среће да државне оду. Ја сам и ономад објашњавао, да треба задобити ту пијаци, јер Енглези су такви људи да кад поклоне вере један пут неком човеку и виде уредност његову, они ће у кратком времену наше облигације подићи на велику цену, међу тим, тамо стоји, да можемо ми и после године и две и пет концесију претворити са премијом од 2% и с интересом може бити и с 4%. И на сваки начин, ако би то било после 5 или 10 година, то би било за општину корисно. То је једно.

Друго, одговорићу на оно, што један рече, да је мало 8,000,000 зајма, јер 2,000,000 морамо одмах да платимо Банци и, што питаше, шта ћемо радити за даље, кад ће нам још већи зајам потребовати, шта ћемо тада дати за гаранцију. Ми, као што знате, правимо канале и ти канали ће се платити од њиховог прихода, биће дохотка. Ми правимо даље кеј, по закљученој конвенцији између А-угарске и нас, ми имамо права да наплаћујемо за обалу где пристају лађе извесну таксу, и то ће опет бити један доходак.

Даље, ако остваримо и антрпоте, и они ће нам доносити некакав приход и за све зајмове које доцније будемо имали потребе да чинимо, ето нам гаранције у тим новим приходима. Нема дакле, никакве бојазни, да ће нам оскудевати да дамо гаранције, ако тражимо зајам. Само ваља бити мудар и наметан и руководити послове тако, да се не растура и све на шта се утроши да даје, да своју ренту доноси и онда бојазни нема, и онда можемо бити уверени, да други зајам, који будемо тражили, да ћемо га добити под много повољнијим условима, него ли садашњи. А овај зајам и ако је скупљи интерес, ја држим

да га не треба одбацити за то, што је то први општински зајам, и што нас свет не познаје а ја познајем од 20 година наше прилике какве су, нарочито какве су финансијске прилике у земљи и према тим тешко се одлучити људима који нас не познају да нам дају зајам са јевтинијим интересом. Ја опет држим, да ми не треба да испустимо ове људе, јер мој рачун показује интерес 6% и нешто мало мање, а $\frac{3}{10}$ долази отплате, то би дошло са $\frac{3}{10}$ за $52\frac{1}{2}$ године, а међу тим би ми га узели за 50 година. А за 50 година морали би да плаћамо $6\frac{3}{10}$ па и скупље. Дакле према свему томе кад узме човек ово све, ја мислим да овај зајам треба узети.

А сад, што се тиче оне друге бригае, коју г. Љуба напомиње у истини ово стоји: мука је наћи пара, а мука је, шта ће се после с парам. Ја мислим, мало промишљено кад се узме, нађе се пута и начина, да се на суво овај интерес не плаћа; може се наћи да нам се помогне макар с 3% те да дакле само ону диференцију изгубимо, колико ми више плаћамо преко 3%. Тај ће се пут и начин наћи, а ја вам опет кажем, да ову прилику не треба испустити за то, што можда нећемо доцније ни наћи (а можда ћу се ја и преварити) или, дуго ћемо чекати, да тај зајам остваримо, а нама је као што је један од говорника напоменуо канализација најнужнија за здравље нашег подмладка и растења наше популације, јер као што знамо, ми смо сада у опадању. Нама треба кеј, јер ће нам доносити прихода, као и канали, јер тако исто треба направити и та сместишта, јер интереси наше трговине и наше производне захтевају, да им се даду места где ће еспапи изложити и чекати боље цене, јер боље да стоји све код нас и кад се побољшају цене боље продавати их, него ли их слати у туђину, па или плаћати магацинске трошкове, или их продавати по што за што. У тој цели предузимају се и та огромна предузећа, због којих зајам има да се учини. Хоће се, да се и здравствени услови и трговинске и индустријске прилике код нас побољшају. Тако исто треба тежити, да се у овоме погледу усаврши све оно што треба Београду, Београд треба да постане светлиња европске културе, варош у којој ће и странци налазити задовољства да проведу неко извесно време, као што у сретнијим варошима чине. Хоћу опет да повторим баш за мој рачун ја налазим, да треба

пр. Турака а такође уговорено је и снабдевање Црногораца на ту сврху извјесном количином оружја и уобичајеном муницијом и житом. Владика ипак, — како вели Милаковић — није био са свим задовољан тиме, јер не само што није добио црквену јурисдикцију у Боки, него и у опште није била осигурана слобода богослужења православном становништву те области. У ствари то је било нешто као најам Црногораца у службу Млецима за плату а без икаквих уступака од стране последњих у корист црногорскога народа и његовог врховног независног представника, — митрополита.

Црква Св. Луке била је православна па ни њу нису давали православнима на потпуно располагање. Не само, дакле, да владика није добио црквену јурисдикцију у Боки, него су још и Црногорци дошли под јурисдикцију млетачку.

У поменутој грамоти, коју је издао млетачки дужд *Јован Корнелије* (Корнар) на име главнога управника Далмације и Арбаније *Ангела Ема*, на самом крају вели се: „...Задржавајући право и власт судити самима (Црногорцима) кривичне и грађан-

ске распре ја задржавам за кривце право обраћати се с жалбом екстраординарном представнику у Котору.“ — Тај свршетак *Милаковић* не наводи у својој Историји и тиме скрива прави смисао и карактер тога договора; јер читајући га у целини ми јасно видимо, да су то били односи између суверена и васала. То исто потврђују и остале грамоте, само наравно, врло вешто замршеним фразама.

Поступање Млетака према Црној Гори и у опште према Србима јадранског приморја, много је слично поступању Аустрије у сев. источним српским земљама. И једна и друга буне становништво против Турака и дају им убојну муницију а неким народним вођама дају чак и плату; али у најкритичнијем тренутку оставља Србе на вољу судбини а закључивши за себе угодан мир с Турцима. Разлика је у томе само, што је Аустрија, после сваке несрећне војне, мамила за собом масу српскога народа и насељавала га на граници, стварајући на тај начин од њих баријеру против нападаја турске силе, одређујући их за прву жртву при сваком нападу а пошто прође опасност, поступа с њима не

боље од Турака, лишавајући их чак и слободу у вршењу обреда њихове вероисповести!..... Млечићи их тако исто лишавају свих права и, обративши део њих у католичанство, с осталим делом т. ј. с православнима поступаху као и Турци; а оне који живљаху под Турском управом, бунили су против Турака и у исто време издавали им главе!... Више него варварски!...

Исто су тако Млечићи поступали и према Црној Гори. Бунећи Црногорце на устанак, они су у тешким тренутцима бацили и издавали Турцима несрећне породице, које су се спасле од Турака на њиховом земљишту!... Сваки судар с Турцима они су обележавали каквим издајством према Црној Гори, а у исто време играли су улогу покровитеља Црне горе и осталих срп. племена, која су се борила против Турака, сматрајући их као своје вазале.

У колико се је Црна Гора обрадовала појави Русије на политичком хоризонту балк. полуострва; у толико су се заострили њени односи с Млецима. Они као да су се пашили да остваре своје планове односно Црне Горе, — планове

приступити из више узрока овоме зајму, и баш са Енглезима треба га закључити, јер и да се чека и чека, питање је, хоћемо ли га повољнијег наћи и ако га нађемо, можда ћемо можда највише 1/4% имати га јевтиније. И то је све. Сад ваше је, оцените ствар, и решите како знате. Ја сам срачуно према овоме моме резонавању и долази полугодишње на ефективу по оној табlici која ће бити тачна, а коју сам сам ја рачунао за сваку суму дошло би 3% полугодишње да се плати а то је 316, 466 и 70|100, али ми пошто смо с њима уговорили, ми ћемо платити 315.000 и 70|100 дакле сваког полгођа имамо 1466 мање. То узето за 100 полгођа чини 146.666 и 70|100. Што се тиче стилизације пројекта, он није стилизован као што треба, но то ће се доцније чинити. Овде је главно питање, да ли је скуп интерес и отплата (Јосиф Јовановић: прескуп.)

То је све што сам имао да кажем с тим, да ако је скуп не треба да се бавимо, него да га одбацимо.

(Наставиће се.)

ОГЛАС

Суд београдске општине, држаће ниже означених дана ове лицитације:

I

На дан 25. овог месеца, од 3—5 сата по подне, лицитацију за издавање под закуп вађења камена из II пећине у таш-мајдану.

Кауција се полаже 60 динара.

II

На дан 26. овог месеца, од 3—5 сати по подне, лицитацију за издавање под закуп III и IX месарских плацева, на „Краљевом“ тргу.

Кауција се полаже по 120 динара.

III

На дан 27. овог месеца, од 3—5 сати по подне лицитацију за издавање под закуп Кноска у парку калимегданском.

На име кауције по закључку лицитације, полаже се тромесечна кирија.

V

У време владике Данила Црна је Гора била раздељена на племена, која су међу собом стојала у толико независна, да су

IV

На дан 2. Јула ове године, од 3—5 сахати по подне, лицитацију за продају старог непотребног материјала (дрвенарије и гвожђарије):

Лицитације ће се вршити у канцеларији економног одељења, где се и услови могу видети.

Позивају се лицитанти, да означених дана дођу и лицитирају.

АБр. 3697, 4924, 4925 и 4926. — Од суда београдске општине, 19. Јуна 1896. год. у Београду.

ОПШТИНА ГРАДА БЕОГРАДА

Стање на дан 30. априла 1896. год.

РЕДНИ БРОЈ	Назив рачуна	ОБРТ		СТАЊЕ					
		Д	К	Д	К				
1	Рачун благајне	673892	48	616455	69	57436	79	—	—
2	" привремених издатака	382269	68	150227	75	232041	93	—	—
3	" хартија од вредности	18438	—	—	—	18438	—	—	—
4	" непокретности	5297955	03	—	—	5297955	03	—	—
5	" покретности	78771	64	—	—	78771	64	—	—
6	" грађења кеа	82559	11	—	—	82559	11	—	—
7	" " водовода	2758870	61	—	—	2758870	61	—	—
8	" " калдрме из Зајма	666467	11	—	—	666467	11	—	—
9	" " канализације	40212	75	—	—	40212	75	—	—
10	" " школе у д. крају	210209	88	—	—	210209	88	—	—
11	" " " у Палилули	168687	18	—	—	168687	18	—	—
12	" " цркве у дун крају	53983	18	—	—	53983	18	—	—
13	" дужника разних	89637	14	—	—	89637	14	—	—
14	" " калдрме	181775	46	95	19	181680	27	—	—
15	" " водовода	58507	44	—	—	58507	44	—	—
16	" " трошарински	28776	19	—	—	28776	19	—	—
17	" поверилаца разних	37372	38	412510	51	—	—	375138	13
18	" фондова разних	—	—	157144	32	—	—	157144	32
19	" касе фонда гробљанског	—	—	81407	09	—	—	81407	09
20	" фонда регулационог	—	—	19367	99	—	—	19367	99
21	" управе фонд. за раз. фонд.	8365	76	—	—	8365	76	—	—
22	" " " регул. "	44551	28	—	—	44551	28	—	—
23	" " трошарине	110607	97	128239	30	—	—	17631	33
24	" " водовода	32376	62	27024	42	5352	20	—	—
25	" " фондова за зајмове	—	—	104121	04	—	—	104121	04
26	" пријема	60000	—	4200000	—	—	—	4140000	—
27	" остава код Нар. Банке	4020000	—	—	—	4020000	—	—	—
28	" Народне Банке	—	—	2043190	20	—	—	2043190	20
29	" преносних кредита	13793	09	232887	01	—	—	219093	92
30	" ажије резервне	—	—	2311	35	—	—	2311	35
31	" прихода по буџету	—	—	245542	47	—	—	245542	47
32	" расхода " "	271863	39	50	—	271813	39	—	—
33	" гробљанског буџета	4524	82	10619	—	—	—	6094	18
34	" буџета трошаринског	5196	25	—	—	5196	25	—	—
35	" главнице	698	69	6969169	80	—	—	6968471	11
		15400363	13	15400363	13	14379513	13	14379513	13

19. јуна 1896. год. у Београду.

Мл. књиговођа,
Милија Јовановић.

Гл. књиговођа,
К. Ј. Јанковић.

којима су се тако дуго занимали, не испољујући свога правога циља ни намере. — Из наведених докумената види се, како су те намере постојале све јасније и јасније. У једном акту говори се само о *преданости* републике (sua deditio de dominio della republica nostra); а у другој стоји већ *обавезности* те преданости (in requo della deditio de publico Dominio).

У читавом низу докумената може се, али с тешкоћама, ухватити свуд онај усиљен смисао реченица и израза, који на први изглед ништа не значе; а међу тим на њима су Млечићи оснивали своја права и претензије. На тај су начин Млечићи ипр. одузели Црној Гори последње комадиће земље, које су јој припадале на мору. То су били начини, којима су Млечићи мислили потчинити својој власти целу Црну Гору, а ту исту тактику наследила је од Млетака по традицији и Аустрија.....

често војевали међу собом и нису имали саобраћаја. При таквом стању није могло ни бити речи о буди каквим општим политичким уредбама, премда су потребу тога осећали Црногорци. Али су томе сметали главари појединих племена, који су тада могли радити што су хтели....

Владиком је Данила, без сумње стало много муке, док је покренуо Црногорце на искорењивање мухамеданства. Али, од тада он није престајао радити да што боље уреди своју земљу и изнутра.

Користећи се својим путовањем, у Русију, он на скоро по доласку сазове скупштину да уреди општи мир и управу у Црној Гори. Тада је он увео *гувернадурство* (губернаторство) као вишу политичку власт а у помоћ њој у сваком племену *сердаре* и по општинама *кнезове*. Гувернадур је расправљао ствари између Црногораца и страних поданика и крупније ствари *унутрашње*; он је био председник скупштине и потписивао пресуде за теже преступе. *Сердари* су решавали ствари сваки у свом племену а *кнезови* су представљали полицијску власт у атару свога села или општине.

Први гувернадур изабран је 1718. г. То је био *Бикан* из села Мишке у Озрињима. — Тај избор показује да народ није хтео, да из једног истог племена буде и представник духовне и представник политичке власти. Међународни значај пак тога чина, може се ценити по томе, што је први гувернадур живио у *Котору!*

Први је гувернадур жалосно свршио; његово је убиство и до данас са свим тајанствено. Предање казује, да је се *Вукале* син *Биканов* одрекао гувернадурства, које је по наследству требало да пређе на њ и променио се с *Радоњићем* из рода *Рајчевића* у *Његушима*, добивши од овога за сердарство 200 талира⁽¹⁾ и тако се ослободио од тог високог звања, које је оцу његовом донело незаслужену смрт. Ове нове уредбе одржале су се за све време владике Данила. Гувернадурство се одржало за читавих 100 година. Важно је поменути још и то, да је ове установе владика дао народу у договору са народном скупштином.

(1) Ровинскій Черногоріѣ. стр. 536.

(Наставиће се)

ТАКСЕ ЗА ИЗНОШЕЊЕ ЂУБРЕТА

За квартове: Савамалски, Теразијски, Варошки и Врачарски:

1. Од собе и кухиње или мањег дућана са собом 0-25 д.
2. Од две или три собе, са кухињом или већег дућана са магазином 0-70 д.
3. Од четири или више соба са кухињом, од кафане са кухињом, од гостионице са кухињом без штале 1-50 д.

За квартове: Дорћолски и палилулски:

1. Од собе и кухиње, или мањег дућана са собом 0-20 д.
2. Од две или три собе са кухињом или већег дућана са магазином 0-60 д.

3. Од четири или више соба са кухињом, од кафане са кухињом, од гостионице са кухињом без штале 1— д.
Од суда општине београдске 28. Августа 1892 године. АВр. 9449.

ОПШТИНСКЕ ТАКСЕ ЗА МРТВАЧКА КОЛА

- а) Проста кола са 2 коња 10— д.
- б) Кола са анђелима са 2 коња 18— д.
- в) Стаклена кола са 2 коња 24— д.
- г) Стаклена кола са 4 коња 60— д.

РАЗНЕ ОПШТИНСКЕ ТАКСЕ

I. Гробарина:

- а) Гроб за децу 7— д.
- б) Гроб за одрасле 12— д.
- в) Мала гробница 555-52 д.
- г) Велика гробница III реда 998-93 д.
- д) Велика гробница II реда 1099-93 д.
- е) Велика гробница I реда 1684-57 д.

II. Пажњење помјара и нужника:

- а) Од кубног метра 7-00 д.
- б) Од агова 0-35 д.

III. Димничарство:

- а) За чишћење димњака (цилиндера) без разлике на спратове 0-20 д.
- б) За незидан шпархерд 0-20 д.
- в) За узидан 0-40 д.
- г) За велики узидан шпархерд у гостионици 0-50 д.
- д) За чишћење димњака од два спрата 0-20 д.
- ђ) За чишћење простог димњака 0-10 д.
- е) За чишћење чункова од 2 и по метра уједно са пећима 0-10 д.
- ж) За чишћење чункова од 2 и по метра уједно са више пећи 0-20 д.
- з) За паљење димњака (цилиндера) без разлике на спратове 0-75 д.

УДРУЖЕЊЕ СЛУЖБЕНИКА БЕОГРАДСКЕ ОПШТИНЕ

Стање на дан 31. маја 1896. год.

ГЛАВНА КЊИГА	НАЗИВ РАЧУНА	ОБРТ		СТАЊЕ	
		ДУГУЈЕ	ПОТРАЖУЈЕ	ДУГУЈЕ	ПОТРАЖУЈЕ
1	Рачун благајне	10839 30	8234 93	2604 37	—
2	" уписнине	—	194 50	—	194 50
3	" уплата	951 50	5709 —	—	4757 50
4	" залога	—	4400 —	—	4400 —
5	" камате и трошкова	127 05	116 75	10 30	—
6	" оснивачких "	2 30	—	2 30	—
7	" 2% обвезница	7155 —	—	7155 —	—
8	" сређака кл. лутрије	899 53	951 50	—	51 97
9	" губитка и добитка	—	621 —	—	621 —
10	" враћених уплата	253 —	—	253 —	—
		20227 68	20227 68	10024 97	10024 97

1. јуна 1896. год. у Београду.

Председник,
Ђ. Ж. Нешић С. Р.

Деловођа,
Љуб. П. Ристић С. Р.

Благајник,
Милија Јовановић С. Р.

ЧЛАНОВИ УПРАВНОГ ОДБОРА:

Урош Кузмановић С. Р. **Милош П. Ђорђевић** С. Р. **Танасије Д. Вељановић** С. Р.

Надзорни одбор прегледао је овај рачун. и сранио га са свима књигама, па је нашао да је у свему исправан.

5. јуна 1896. год.
Београд.

Председник контролног одбора,
К. Ј. Јанковић С. Р.

ЧЛАНОВИ:

Теофило Вуковић С. Р. **Илија Вучковић** С. Р.

ПУТНИЧКИ САОБРАЋАЈ ВАРОШИ БЕОГРАДА

У седмици од 13. Јуна 1896. год. до 19. Јуна 1896. год.
допутовало 33963 путника — одпутовало 33812 путника.

Постојбина приспелих путника:																
ПОЛА		Из Србије	Аустро-Угарске	Босне и Херцегов.	Црне-Горе	Грчке	Турске	Бугарске	Румуније	Русије	Германије	Француске	Италије	Велике Британије	Осталих Европ. држава	Ван Европе
МУШКИХ	ЖЕНСКИХ															
22614	11349	24003	9100	464	26	12	140	104	34	10	17	16	13	7	9	8
Занимање путника:																
Лежаци и економ	Занатлије	Трговци	Чиновници и интелег.	Војска	Ученици	Индустријалци	Гостиничари	Шлекуланти и пиљари	Раденици	Надничари	Слуге и келнери	Пролетаријат	Допутовали:		Разлика:	
18013	718	7535	5738	45	72	54	113	118	1023	208	311	15	24623	9340	+ 151	—

21. јуна 1896. год.

Из статистичног одељења општ. вар. Београда.

БЕОГРАДСКА ПИЈАЦА

ПРЕМЕРЕНО НА ОПШТИНСКОМ КАНТАРУ
Од 13. јуна до 21. јуна 1896. г.

КИЛОГРАМА	НАМЕНОВАЊЕ	ЦЕНА.			
		највећа		најмања	
		дин.	пр.	дин.	пр.
	Арпаџика	—	—	—	—
350	Брашна кукурузна	11	—	10	—
	Вина бела (од лит.)	—	—	—	—
530	Вина црна (од лит.)	—	60	—	50
740	Волова	—	—	—	—
615	Вуне не пране	120	—	110	—
3150	Говеђине	80	—	—	—
5057	Јечма нова	7	—	6	50
	Кајмака	—	—	—	—
12630	Кожа јагњећих	—	—	—	—
	Коре брезове	—	—	—	—
	Крава	—	—	—	—
62400	Креча	3	60	3	20
2417	Кромпира нови	10	—	8	—
119	Крушака	25	—	20	—
6087	Кукуруза	7	20	7	—
902	Лука црна	10	—	8	—
	Масла	—	—	—	—
682	Масли	80	—	75	—
528	Овса	11	—	10	60
372	Ораја	40	—	35	—
82	Пасуља	22	—	20	—
27417	Пшенице	11	40	11	—
52	Ражи	—	—	—	—
	Ракије ком. (од лит.)	—	—	—	—
	Ракије ком. меке "	—	—	—	—
565	Ракије шљ. љуте "	1	—	—	90
11493	Ракије шљ. меке "	—	45	—	30
8054	Свиња дебелих	55	—	45	—
	Свиња средњих	—	—	—	—
20470	Сена	5	—	4	50
2019	Сира	50	—	40	—
1220	Сламе	2	50	2	—
500	Угљена дрвеног	6	—	5	—
2400	Ситнице	—	—	—	—
4647	Трешања	60	—	20	—
652	Вишања	60	—	20	—
30000	Цемента	—	—	—	—
8500	Минералне воде	—	—	—	—
6241	Поврћа	—	—	—	—

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА ЈЕ У ЗДАЊУ ОПШТИНСКОГА СУДА